Розділ IV. ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО, ТРУДОВОГО, ЕКОЛОГІЧНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

DOI: 10.33766/2524-0323.91.218-225

УДК 347.121.2

З. І. Книш,

юрисконсульт ТзОВ «Західелектромонтаж»
(м. Луцьк, Україна)

e-mail: knyszoryana@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6548-3301>

ПРАВО ВЛАСНОСТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЯК КАТЕГОРІАЛЬНЕ ВИЗНАЧЕННЯ

Стаття присвячена визначенню права власності внутрішньо переміщених осіб як правової категорії. Наголошено, що право власності внутрішньо переміщених осіб потребує не лише юридичного визнання, а й повернення фактичного володіння. Окреслено зв'язок міграції та внутрішнього переміщення. Зазначено, що міграційні процеси, зокрема внутрішні переміщення, завжди пов'язані або із залишенням об'єкта власності, зокрема нерухомого майна, або з укладанням невитідних за ціною правовичинів щодо рухомого майна з метою облаштування на новому місці. З'ясовано, що перед внутрішньо переміщеними особами постають такі проблеми щодо власності: знищення, пошкодження об'єктів власності; зайняття власності іншими особами; знищення документації на об'єкти власності; вселення в житло третіх осіб; грабіж або розкрадання власності. Указано, що, незважаючи на законну можливість внутрішньо переміщених осіб вимагати відшкодування вартості пошкодженої власності, це питання й досі залишається законодавчо неврегульованим. Наголошено, що юрисдикція України не поширюється на окремі окуповані території України, тому скласти акт обстеження пошкодженого об'єкта, як правило, неможливо. Визначено особливості права власності внутрішньо переміщених осіб.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, право власності, володіння, об'єкт власності, міграція, тероризм, переміщення.

Постановка проблеми. З 2014 року в українському праві з'явився новий напрям наукових досліджень та правового регулювання – визнання, здійснення, захист прав внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО). Це стало наслідком внутрішнього переміщення громадян України, які намагалися знайти безпечний притулок від збройної агресії. У результаті переїзду на нове місце життя ці особи опинились у стані вимушеного позбавлення власності на житло, землю, рухоме майно, роботи, місця навчання. Згодом залишене майно стало отримувати природне пошкодження, або було зруйновано внаслідок бойових дій, або неправомірно привласнено учасниками збройного конфлікту чи іншими особами. Наразі ВПО фактично не можуть вплинути чи припинити будь-які неправомірні дії щодо їх власності, навіть незважаючи на те, що їх юридичний титул власності не припинився. Тобто виникає ситуація щодо розмежування юридичного та фактичного володіння річчю. Наведене положення не враховується чинним законодавством у сфері речового права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам визначення прав ВПО присвячені роботи О. М. Балакіревої [1], О. В. Балусевої [2], О. А. Малиновської [3],

В. І. Михайловського [4], О. М. Соколова [5], В. І. Теремецького [6], О. О. Чуприна [2] та інших науковців. Незважаючи на проведені дослідження прав ВПО, окремого визначення права власності цих осіб так і не було сформовано, тому тематика права власності внутрішньо переміщених осіб є актуальною й потребує свого наукового опрацювання.

Формулювання цілей. Мета статті – визначити право власності внутрішньо переміщених осіб як самостійну категорію цивільного права. Для її опанування необхідно розв'язати такі завдання: сформулювати поняття права власності ВПО, охарактеризувати та виявити його особливості.

Виклад основного матеріалу. У багатьох країнах світу щодо ВПО виникають проблеми з визнанням і захистом права власності. Зокрема, з цим зіткнулися Грузія й Азербайджан [3, с. 154]. Проблематика права власності ВПО постала й перед Іраком. Так, згідно з даними Міграційного агентства ООН, у 2016 році до 90 % відповідей у провінціях Ніневія, включаючи Мосул та Синджар, та 78 % відповідей у провінціях Салах-ад-Дін повідомили про повне руйнування власності [7]. Проблеми стосовно права власності ВПО виникають як при внутрішньому переміщенні, так і при поверненні до постійного місця проживання в разі подолання збройного конфлікту, припинення військових дій [8, с. 255]. Повернення до власності може вимагати дії з визнання права власності або припинення протиправного користування об'єктом власності. Тому повернення не завжди може вважатися відновленням права власності. Право власності ВПО потребує не лише юридичного визнання, а й повернення фактичного володіння.

За своєю природою внутрішнє переміщення пов'язане з процесом міграції, з урахуванням того, що міграція є більш широкою категорією [4, с. 220]. Притому зростання чисельності ВПО є однією з характерних тенденцій розвитку сучасних міграційних процесів у світі, що обумовлено різними факторами економічного та політичного характеру [2, с. 22]. Зв'язок міграції та переміщення обумовлений тим, що міграцію слід розглядати як будь-яке переміщення в просторі, сукупність механічних, професійних і міжгалузевих переміщень, змін просторового положення мігрантів відносно територіально закріплених структур населення [9, с. 376]. Міграційні процеси, зокрема внутрішні переміщення, завжди пов'язані або із залипленням об'єкта власності, зокрема нерухомого майна, або з укладанням невилідних за ціною правочинів щодо рухомого майна з метою облаштування на новому місці. Як у першому випадку, так і в другому може знадобитися відновлення власності.

Зауважимо, що проблемність позбавлення права власності ВПО полягає не лише у втраті майнових прав, майнового статусу особи, а і в тому, що це право має безпосередній зв'язок із правом на життя, охорону здоров'я, соціальне забезпечення, адже без доступу до власності щодо житла, землі люди позбавляються джерел фізичної, соціальної безпеки, включаючи доступ до їжі, одягу, роботи, безпечного місця перебування. Крім того, відсутність власності може обмежувати цих осіб у доступі до кредитів, працевлаштуванні тощо, унаслідок чого ВПО часто опиняються в стані бідності, маргіналізації, залежності від інших осіб, а отже, у положенні дискримінації прав. Через те право власності ВПО є не лише категорією речового права, а більш широкою категорією прав людини, зокрема права на фізичне існування. Отже, право власності ВПО має особливості правового режиму, відповідно до цього, право власності ВПО може визнаватися самостійним різновидом власності.

Відмінність статусу ВПО від інших осіб полягає в тому, що ці особи зазнали примусового виселення, а з часом – переселення. Примусове переселення/виселення визначено в п. 5 Загального коментаря № 7 «Право на достатнє житло» (ч. 1 ст. 11 Міжнародного пакту про економічні, соціальні й культурні права) Комітету ООН з економічних, соціальних та культурних прав [10]. Причому, практика примусового виселення є винятком, хоча й обумовлена об'єктивними фактами [5, с. 296]. Примус у виселенні чи позбавленні власності може бути допустимий лише при виправданій меті, яка визначена в законі; спрямовується на захист суспільних інтересів; здійснюється за законною процедурою попередження; справедливою компенсацією.

Узагальнюючи наведене, зауважимо, що переселення ВПО завжди пов'язане з примусом. Так ВПО не з власної волі опинились у стані примусового виселення та залишення власності. Переміщення призводить до припинення зв'язку між власником та об'єктом власності, який передбачає утримання майна, фактичне володіння та отримання від нього прибутку.

Слід зазначити, що внутрішнє переміщення є примусовим переселенням, яке відбувається поза волею особи задля врятування власного життя та життя рідних, і пов'язане із залишенням об'єктів власності. При примусовому переселенні перед державою постає проблема щодо влаштування захищеного простору ВПО, яке стосується: 1) їхніх прав; 2) відповідальності держави; 3) партнерства; 4) оцінки потреб; 5) урахування вікових, гендерних та інших соціально-демографічних відмінностей ВПО; 6) справедливості; 7) орієнтації на місцеву громаду; 8) взаємодії з ВПО; 9) умов для їхнього самозабезпечення [1, с. 8]. Україна спрямувала зусилля щодо забезпечення таких прав, як право на пенсійне забезпечення, освіту, працевлаштування, надання доступних кредитів. Водночас проблематика права власності ВПО все ще залишається невизначеною.

Базисом для регулювання відносин власності ВПО є міжнародне законодавство, адже в Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» не визначено засад забезпечення права власності ВПО [11]. Зокрема, ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод визначає: «Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства й на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права» [12]. ЄСПЛ зазначає, що наведені норми не є непов'язаними за своєю суттю [13]. Притому обмеження права власності, на думку Європейського суду, повинні розглядатися виключно на підставі загального принципу, що кожен має право безперешкодно користуватися своїм майном, а не крізь призму обмежень права власності [14, с. 163]. Аналізуючи наведене, доцільно визначити, що право на мирне користування власністю включає право на володіння, придбання, управління майном та користування ним без дискримінації. Саме це право ВПО перебуває в стані обмеження. Фактичні обставини життя позбавляють їх вільно володіти своєю власністю. Це є однією з особливостей правового режиму власності ВПО.

За загальним правилом, перед ВПО постають такі проблеми стосовно власності: знищення, пошкодження об'єктів власності; зайняття власності іншими особами; знищення документації на об'єкти власності; вселення в житло третіх осіб; грабування власності. Зокрема, у 2017 р. Апеляційним судом Харківської області було

здійснено Узагальнення судової практики в справах щодо захисту майнових та немайнових прав, порушених у зв'язку з конфліктом на Донбасі, у якому визначено, що: здатність осіб здійснювати більшість своїх прав переважно залежить від їхньої можливості надати документи; часто трапляється, що в процесі переміщення такі документи може бути втрачено, знищено або навіть конфісковано у ВПО [15]. Наведене зазначає, що ВПО іноді не можуть довести факт належності власності, унаслідок відсутності документів, що підтверджують право власності. Причому архівні документи або документи, що підтверджують власність, були знищені або залишилися на окупованій території. У такому разі виникає потреба визнання права власності на об'єкт власності. Посилюється ця проблематика тим, що фактичної документації щодо спірного об'єкта на території України взагалі може й не бути.

Суди України також розглядають справи щодо відшкодування матеріальної та моральної шкоди у зв'язку з незаконними діями, бездіяльністю органів державної влади, що спричинили втрату життя. Можливість отримати відшкодування шкоди виникає на підставі ч. 1 ст. 19 Закону України «Про боротьбу з тероризмом», згідно з якою «відшкодування шкоди, заподіяної громадянам терористичним актом, провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України відповідно до закону і з наступним стягненням суми цього відшкодування з осіб, якими заподіяно шкоду, у порядку, встановленому законом» [16]. Існуюча ситуація на Донбасі була визнана терористичним актом на підставі Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки й оборони України від 13.04.2014 р. «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України»» [17], а отже, може бути застосовано норми Закону України «Про боротьбу з тероризмом» щодо відшкодування шкоди. Предметом доказування в такій справі буде: набуття позивачем права власності на майно; факт та причини пошкодження майна або його знищення (непридатність майна для подальшої експлуатації); визначення розміру матеріальної шкоди; пошкодження майна саме на території та під час проведення антитерористичної операції [15]. Незважаючи на законну можливість ВПО вимагати відшкодування вартості пошкодженої власності, це питання в правовому полі залишається все ще не визначеним. Таке положення обумовлено тим, що юрисдикція України не поширюється на окремі окуповані території України, тому скласти акт обстеження пошкодженого об'єкта зазвичай неможливо. Отже, у такому разі складно довести факт належності власності суб'єкту, а також фактичний стан об'єкта власності, оскільки потребує окремої судової процедури щодо визнання окремих фактів. У цьому також полягає особливість режиму права власності ВПО.

Узагальнюючи наведене, варто запропонувати такі характеристики права власності ВПО: 1) розщеплення юридичного та фактичного володіння об'єктом власності; 2) наявність безпосереднього зв'язку з немайновими правами особи (на фізичне та соціальне буття особи); 3) фактична обмеженість у можливості мирного володіння майном; 4) обмеження в можливості застосування всіх цивільно-правових засобів захисту права власності.

Висновки. Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що право власності ВПО має такі особливості:

- 1) право власності ВПО має особливості правового режиму і, відповідно, може визнаватися самостійним різновидом власності;
- 2) право власності ВПО – це власність, при якій відбувається розщеплення юридичного та фактичного володіння річчю;

3) для права власності ВПО характерно: розщеплення юридичного та фактичного володіння об'єктом власності; безпосередній зв'язок із немайновими правами особи (на її фізичне та соціальне буття); фактичне обмеження мирного володіння майном; обмеження щодо всіх цивільно-правових засобів захисту права власності.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаються в розкритті юридичного змісту розщеплення юридичного та фактичного володіння об'єктом власності.

Використані джерела:

1. Вимушені переселенці та приймаючі громади: уроки для ефективної суспільної адаптації й інтеграції: наукова доповідь/за ред. О. М. Балакіревої; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». Київ, 2016. 140 с.
2. Балуєва О. В., Чуприна О. О. Формування підходів до вирішення проблем внутрішньо переміщених осіб. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2015. № 4. С. 16–23.
3. Малиновська О. А. Шляхи вирішення проблеми внутрішніх переміщених осіб: деякі уроки із зарубіжного досвіду. *Стратегія і тактика державного управління: зб. наук. праць*. Рівне: НУВіП, 2014. № 1. С. 154–163.
4. Михайловський В. І. Історичні аспекти виникнення суб'єктивних прав внутрішньо переміщених осіб на території України. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 220–223.
5. Соколов О. М. Житлові права внутрішньо переміщених осіб. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2017. Вип. 4. С. 294–301.
6. Теремецький В. І., Соколов О. М. Способи захисту майнових прав внутрішньо переміщених осіб. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право*. Зб. наук. пр. Маріуполь: МДУ, 2018. Вип. 16. С. 30–39.
7. Sonmez S., Murray S., Clutterbuck M. Protecting property: the Iraqi experience. URL: <https://www.fmreview.org/GuidingPrinciples20/sonmez-murray-clutterbuck>.
8. Land and Property. URL: <https://www.unhcr.org/en-ie/4794b5042.pdf>.
9. Побулавець Н. Л. Концептуальні підходи до дефініції поняття «міграція». *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2014. № 1. С. 373–376.
10. General comment № 7 The right to adequate housing (art. 11 (1) of the Covenant): Forced eviction. URL: tinternet.ohchr.org/.../1.../INT_CESCR_GEC_6430_E.doc.
11. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : закон України від 20.10.2014 № 1706-VII (21.12.2017) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18?find=1&text=%E6%E8%F2%EB#w11>.
12. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text.
13. Справа «Віра Довженко проти України» (Заява № 26646/07) 15 січня 2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d52?find=1&text=%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BD#Text.
14. Новіков Д. В. Обмеження права власності в практиці Європейського суду з прав людини та у законодавстві України. *Наше право*. 2016. № 2. С. 162–167.
15. Узагальнення судової практики у справах щодо захисту майнових та немайнових прав, порушених у зв'язку з конфліктом на Донбасі. URL: https://hrcourt.gov.ua/sud2090/inf_court/generalization/uzag17c10.
16. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#top>.
17. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальності цілісності України»: Указ Президента України від 14.04.2014 № 405/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405/2014#Text>.

References:

1. Vymusheni pereselentsi ta pryimaiuchi hromady: uroky dlia efektyvnoi suspilnoi adaptatsii y intehratsii: naukova dopovid. (2016) O. M. Balakirieva (Ed.). NAN Ukrainy, DU «In-t ekon. ta prohnouzuv. NAN Ukrainy». Kyiv. [in Ukrainian].
2. Baluieva, O. V., Chupryna, O. O. (2015) Formuvannia pidkhodiv do vytrishennia problem vnutrishno peremishchenykh osib. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia - Problems and prospects of economics and management*, 4, 16–23. [in Ukrainian].
3. Malynovska, O. A. (2014) Shliakhy vytrishennia problemy vnutrishnykh peremishchenykh osib: deaki uroky iz zarubizhnogo dosvidu. *Stratetiia i taktika derzhavnogo upravlinnia: zb. nauk. prats - Strategy and tactics of public administration: coll. Science. wash.* Rivne: NUVHP, 1, 154–163. [in Ukrainian].
4. Mykhailovskiy, V. I. (2015) Istorychni aspekty vynykennia subiektivnykh prav vnutrishno peremishchenykh osib na terytorii Ukrainy. *Pivdenmoukrainskyi pravnychnyi chasopys - South Ukrainian Law Journal*, 2, 220–223. [in Ukrainian].
5. Sokolov, O. M. (2017) Zhytlovi prava vnutrishno peremishchenykh osib. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu vnutrishnikh sprav - Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs*, issue 4, 294–301. [in Ukrainian].
6. Teremetskiy, V. I., Sokolov, O. M. (2018) Sposoby zakhystu mainovykh prav vnutrishno peremishchenykh osib. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo universytetu. Seriya: Pravo. Zh. nauk. pr. - Bulletin of Mariupol State University. Series: Right. Coll. Science. work.* Mariupol: MDU, issue 16, 30–39. [in Ukrainian].
7. Sonmez, S., Murray, S., Clutterbuck, M. Protecting property: the Iraqi experience. N. d. N. p. URL: <https://www.fmreview.org/GuidingPrinciples20/sonmez-murray-clutterbuck>. [in English].
8. Land and Property. N. d. N. p. URL: <https://www.unhcr.org/en-ie/4794b5042.pdf>. [in English].
9. Pobulavets, N. L. 2014 Kontseptualni pidkhody o definitsii poniattia «mihratsiia». *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka - Social and labor relations: theory and practice*, 1, 373–376. [in Ukrainian].
10. General comment № 7 The right to adequate housing (art. 11 (1) of the Covenant): Forced eviction. N. d. N. p. URL: http://internet.ohchr.org/_/_/INT_CESCR_GEC_6430_E.doc. [in English].
11. Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib: zakon Ukrainy vid 20.10.2014 № 1706-VII. (2017) N. p. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18?find=1&text=%E6%E8%F2%EB#w11>. [in Ukrainian].
12. Protokol do Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod. N. d. N. p. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text. [in Ukrainian].
13. Sprava «Vira Dovzhenko proty Ukrainy» (Zaiava # 26646/07) 15 sichnia 2019 r. (2019) N. p. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d52?find=1&text=%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BD#Text. [in Ukrainian].
14. Novikov, D. V. (2016) Obmezhennia prava vlasnosti v praktysy Yevropeiskoho sudu z prav liudyny ta u zakonodavstvi Ukrainy. *Nashe pravo – Our right*, 2, 162–167. [in Ukrainian].
15. Uzahalnennia sudovoi praktyki u spravakh shchodo zakhystu mainovykh ta nemainovykh prav, porushenykh u zviazku z konfliktom na Donbasi. N. d. N. p. URL: https://hra.court.gov.ua/sud2090/inf_court/generalization/uzag17c10. [in Ukrainian].
16. Pro borotbu z teroryzmom: Zakon Ukrainy vid 20.03.2003 № 638-IV. (2003) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#top>. [in Ukrainian].
17. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 13 kvitnia 2014 roku «Pro nevidkladni zakhody shchodo podolannia terorystychnoi zahrozy i zberezhenntia terytorialnoi tsilisnosti Ukrainy»: Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 14.04.2014 № 405/2014. N. p. (2014) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405/2014#Text>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.08.2020

Кныш З. И.,
юрисконсульт ООО «Захиделектромонтаж»
(г. Луцк, Украина)

ПРАВО СОБСТВЕННОСТИ ВНУТРЕННЕ ПЕРЕМЕЩЕННЫХ ЛИЦ КАК КАТЕГОРИАЛЬНОЕ ОПРЕДЕЛЕНИЕ

Статья посвящена определению права собственности внутренне перемещенных лиц как правовой категории. Отмечено, что право собственности внутренне перемещенных лиц требует не только юридического признания, а и возвращения фактического владения. Определены связь миграции и внутреннего перемещения. Отмечено, что миграционные процессы, в частности внутренние перемещения, всегда связаны либо с оставлением объекта собственности, в том числе недвижимого имущества, либо с заключением невыгодных по цене сделок относительно движимого имущества с целью обустройства на новом месте. Выяснено, что перед внутренне перемещенными лицами возникают такие проблемы, связанные с собственностью: уничтожение, повреждение объектов собственности; занятия собственности другими лицами; уничтожение документации на объекты собственности; вселение в жилище третьих лиц; грабеж или хищения собственности. Указано, что, несмотря на законную возможность, внутренне перемещенных лиц требовать возмещения стоимости поврежденной собственности, этот вопрос до сих пор остается законодательно неурегулированным. Отмечено, что юрисдикция Украины не распространяется на отдельные оккупированные территории Украины, поэтому составить акт обследования поврежденного объекта, как правило, невозможно. Определены особенности права собственности внутренне перемещенных лиц.

Ключевые слова: внутренне перемещенные лица, право собственности, владение, объект собственности, миграция, терроризм, перемещение.

Knysh Z.,
Legal adviser LTD "Zahidelektromontazh"
(Lutsk, Ukraine)

PROPERTY RIGHT OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS AS CATEGORICAL DEFINITION

The article is focused on the definition of property right of internally displaced persons as a legal category. It has been emphasized that the property right of internally displaced persons requires both legal recognition and the return of de facto possession. The relationship between migration and internal displacement has been outlined. It has been noted that migration processes, in particular internal movements, are always associated either with the abandonment of property objects, including real estate, or with the conclusion of unprofitable transactions for movable property for the purpose of settling in a new place. It has been clarified that internally displaced persons face the following property problems: destruction, damage to property objects; occupation of property by other persons; destruction of documentation on property objects; moving of third parties into the home; robbery or theft of property. It has been stated that despite the legal possibility of internally displaced persons to claim compensation for the value of damaged property, this issue still remains unresolved by law. It has been emphasized that the jurisdiction of Ukraine does not extend to certain occupied territories of Ukraine, so it is usually impossible to draw up an inspection act of the damaged objects. It has been concluded that the property right of internally displaced persons has the

following features: a special legal regime, according to which the property right of internally displaced persons can be recognized as an independent type of property; it is the property, when there is a split of legal and actual possession of an item; the presence of the following characteristics of the property right of internally displaced persons: the split of legal and actual ownership of property objects, the presence of a direct relationship with non-property rights of a person (on physical and social being of a person), the actual limitation of peaceful possession of property, restrictions on the use of all civil and legal means for protecting the property right.

Keywords: internally displaced persons, property right, possession, object of ownership, migration, terrorism, displace.

DOI: 10.33766/2524-0323.91.225-238

УДК 349.6

В. М. Комарницький,

доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з проблем попередження, припинення та розслідування
злочинів територіальними органами
Національної поліції України
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка
(м. Северодонецьк, Україна)

e-mail: mail@lduvs.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1510-2395>

М. І. Єрофеев,

кандидат юридичних наук,
науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з проблем попередження, припинення та розслідування злочинів
територіальними органами Національної поліції України
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка
(м. Северодонецьк, Україна)

e-mail: erofeevnikolay50@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7679-7341>

ПРАВОВІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ІЗ ГРОМАДСЬКІСТЮ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

У статті розглянуто проблеми щодо прав громадян, громадських об'єднань у сфері охорони довкілля; основні форми реалізації цих прав у процесі взаємодії з правоохоронними органами. Акцентовано увагу на недоліках (прогалинах) законодавства в регулюванні відносин, що виникають між громадськістю та правоохоронними органами при здійсненні екологічного контролю, притягненні до юридичної відповідальності порушників екологічного законодавства, судовому захисті екологічних інтересів суспільства. Також обґрунтовано рекомендації та пропозиції щодо усунення цих законодавчих недоліків (прогалин).

Ключові слова: громадськість, правоохоронні органи, взаємодія, охорона довкілля, екологічне законодавство.